

ใบงานที่ ๐๑

คำชี้แจง นักเรียนเขียนสรุปเกี่ยวกับประวัติของสาวก และวิธีการปฏิบัติตน
ของสาวกของศาสนาที่ตนนับถือ

ชื่อสาวก.....

ประวัติ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

การปฏิบัติตน.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบความรู้ที่ ๑

ประวัติพุทธสาวก

พระอานนท์

พระอานนท์ เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าอมิตโธนะ พระอนุชาของพระเจ้าสุทโธทนะ พระมารดาพระนามว่า กิสาโคตมี ท่านจึงเป็นพระอนุชาของพระพุทธเจ้า ท่านออกบวชพร้อมกับ เจ้าชายภัททิยะ เจ้าชายภค เจ้าชายกิมพิละ เจ้าชายอนุรุธะ เจ้าชายเทวทัต กับนายภูษามาลา ชื่อว่า อุบาสี

หลังจากบวชแล้ว ท่านได้ฟังโอวาทของพระปทุมมมณีนันทานีบุตร ได้บรรลุโสดาปัตติผล และได้มารับหน้าที่ พุทธอุปัฏฐาก ประณิบัติพระพุทธเจ้า จนกระทั่งหลังพระพุทธเจ้าปรินิพพานได้ ๓ เดือน จึงได้บรรลุพระอรหันตผล และท่านบรรลุพระอรหันตผลโดยไม่อยู่ในอริยบาล ๔ คือ ยิน เติณ นัง นอน นั่นคือ ท่านบรรลุพระอรหันตผลภายหลังจากที่ได้ปฏิบัติธรรมทั้งคืนขณะที่จะเอนกายลงนอนบนเตียง พอยกเท้าพ้นจากพื้นแต่ศีรษะยังไม่ทันถึงหมอน จิตของท่านก็หลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลาย คลายความยึดมั่นลงได้ ในขณะที่พระพุทธเจ้าหลังจากตรัสรู้แล้ว ไม่มีพุทธอุปัฏฐาก พระสงฆ์สาวกต่างก็ผลัดกันทำหน้าที่อยู่รับใช้พระพุทธเจ้า ต่อมาพระสงฆ์สาวกเห็นสมควรว่าจำเป็นต้องมีภิกษุรูปใดรูปหนึ่งมาทำหน้าที่นี้ และพระสงฆ์ทั้งหลายก็ขอร้องให้ท่านรับหน้าที่ พระอานนท์จึงขอพร (เงื่อนไข) ๘ ประการต่อพระพุทธเจ้าก่อนรับหน้าที่พุทธอุปัฏฐาก ดังนี้

๑. พระพุทธองค์ต้องไม่ประทานจีวรอย่างดีแก่ท่าน
๒. ต้องไม่ประทานบิณฑบาตอย่างดีแก่ท่าน
๓. ต้องไม่让您อยู่ในพระคันธกุฎีเดียวกับพระพุทธองค์
๔. ต้องไม่นำท่านไปในที่นิมนต์ด้วย
๕. ต้องเสด็จไปในที่นิมนต์ที่ท่านรับไว้
๖. ต้องให้คนที่มาแต่ไกลเพื่อเฝ้าได้เฝ้าทันที
๗. ต้องให้ทุลถามข้อสงสัยได้ทุกเมื่อ
๘. ถ้าไม่มีโอกาสไปฟังธรรมที่ทรงแสดง ขอให้ทรงแสดงซ้ำให้ท่านฟังด้วย

สำหรับเหตุผลที่ท่านขอพร ๘ ประการนั้น ได้แก่ พรที่ ๑ - ๔ เพื่อแสดงให้เห็นว่า ที่ท่านรับตำแหน่งพุทธอุปัฏฐาก มีใช้เพื่อลาภสักการะ และพรที่ ๕ - ๗ เพื่อแสดงว่าท่านเป็นผู้มีความปรารถนาจะปฏิบัติหน้าที่พุทธอุปัฏฐากอย่างอุทิศและให้เกิดประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของพระพุทธเจ้าและพุทธบริษัท พระอานนท์ได้ทำหน้าที่พุทธอุปัฏฐากได้เป็นอย่างดี จึงได้รับการยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นเอตทัคคะ (ความเป็นเลิศกว่าผู้อื่น) ๕ ประการ ได้แก่

๑. เป็นพหูสูต (ทรงจำพุทธวจนะได้มากที่สุด)
๒. เป็นผู้มั่งคั่ง

๓. เป็นผู้มีความดี (แนวในการจำพุทธวจนะ)

๔. เป็นผู้มีความดี (ความเพียร)

๕. เป็นพุทธอุปัฏฐากผู้เลิศ

ในช่วงสุดท้ายแห่งพระชนม์ชีพของพระพุทธเจ้า พระอานนทได้ติดตามเสด็จจากเมืองราชคฤห์ไปยังเมืองกุสินาราได้รับถ่ายทอดพระพุทธโอวาทมากมาย ที่ยังมีเคยตรัสที่ไหนมาก่อน และหลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว ท่านได้ถ่ายทอดให้ที่ประชุมสงฆ์อันประกอบด้วยพระอรหันต์ทรงอภิญญา ๕๐๐ รูปฟังและในการสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งแรกนี้ ท่านได้ทำหน้าที่วิสัชนาพระธรรม เมื่อท่านอายุได้ ๑๒๐ พรรษา ถึงเวลานิพพาน พระญาติทั้งสองฝั่งน้ำโรหิณีต่างก็ปรารถนาให้ท่านนิพพาน ณ บ้านเมืองของตนพระอานนทจึงเข้าเตโชสมาบัติเหาะขึ้นในอากาศ อธิษฐานให้ร่างของท่านแตกออกเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งตกลง ณ ฝั่งเมืองกบิลพัสดุ์อีกส่วนหนึ่งตกลง ณ ฝั่งเมืองเทวทหะ เพื่อให้พระญาติทั้งสองฝ่ายนำอัฐิธาตุของท่านไปบรรจุไว้บูชา

คุณธรรมที่ควรถือเป็นแบบอย่าง

๑. เป็นผู้ทรงจำธรรมไว้ได้มาก พระอานนทได้รับการยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นพหูสูต เพราะท่านทูลขอพรจากพระพุทธเจ้าก่อนเข้ารับตำแหน่งพุทธอุปัฏฐาก มีข้อหนึ่งความว่า ถ้าพระองค์ทรงแสดงธรรมเรื่องใดในที่ลับข้าพระองค์ ขอให้พระองค์ได้โปรดแสดงธรรมเรื่องนั้นแก่ข้าพระองค์อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้เอาใจใส่ชวนช่วยในการศึกษาและทรงจำเป็นอย่างดียิ่ง

๒. เป็นผู้ช่วยระงับความแตกร้างในพุทธจักร คราวที่พระเจ้าเมืองโกสัมพีเกิดทะเลาะวิวาทกันเป็นฝ่ายพระพุทธเจ้าทรงตกเตือนก็ไม่สามารถคลายทิฐิमानะพระเหล่านั้นลงได้ พระองค์จึงเสด็จไปจำพรรษาในป่าปาลิเลยยกะ ต่อมาพระเหล่านั้นเกิดสำนึกผิดรู้สึกละอายใจ จึงเข้าไปหาพระอานนท พร้อมขอร้องให้ท่านพาไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อทูลขอขมา พระอานนทได้ทำตามจนสามารถระงับความแตกร้างให้กลับคืนสภาวะปกติได้

๓. เป็นผู้รับภาระในพระพุทธศาสนา ในคราวปฐมสังคายนา ท่านได้ทำหน้าที่วิสัชนาพระธรรม โดยรวบรวมพระธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้มาจัดเป็นหมวดหมู่ จนปรากฏเป็น พระสุตตันตปิฎก และ พระอภิธรรมปิฎก ให้เราได้ศึกษาจนกระทั่งทุกวันนี้

๔. เป็นผู้สืบทอดพระศาสนา ท่านเป็นผู้มีศิษย์มาก ต่อมาศิษย์ของท่านได้มีบทบาทสำคัญในการทำสังคายนาครั้งที่ ๒ คือ พระสัพพกามี พระยสกาภิกษุบุตร และพระเรวตะ เป็นต้น แสดงถึงความเป็นผู้มีอหิรัญญิตะที่เพียบพร้อมดั่งงาม ทำให้มีผู้เคารพเลื่อมใสและแสดงตนเป็นศิษย์จำนวนมาก

พระสารีบุตร

พระสารีบุตร เดิมชื่อ อุปติสสะ เป็นบุตรของวังคันตพราหมณ์ มารดาชื่อสารี บิดาเป็นนายบ้าน

อุปติสสคาม ใกล้เมืองราชคฤห์ บิดามารดามีฐานะร่ำรวย เหตุที่ท่านได้ชื่อว่า สารีบุตร เนื่องจากเมื่อท่านบวชแล้วเพื่อนพระภิกษุด้วยกันมักเรียกท่านว่า สารีบุตร แปลว่า บุตรนางสารีตามชื่อมารดาของท่านอุปติสสจะมีสหายคนหนึ่งชื่อว่า โกลิตะ เป็นบุตรของนายบ้านโกลิตคามซึ่งอยู่ไม่ไกลกันนัก ทั้งสองเป็นเพื่อนสนิทกัน เที่ยวด้วยกันและศึกษาศิลปวิทยาร่วมกัน วันหนึ่งทั้งสองได้ไปเที่ยวชมมหรสพในเมืองเห็นความไร้สาระของมหรสพเกิดความเบื่อหน่ายในการเสพสุขสำราญจึงปรึกษากันแล้วชวนกันพร้อมกับบริวารบวชเป็นปริพาชกอยู่ในสำนักสัทธชัย เวลัฏฐบุตร เพื่อศึกษาธรรมแต่ยังมีได้บรรลุลัทธิพิเศษเป็นที่สุดที่พอใจ จึงนัดหมายกันว่าผู้ใดได้บรรลุลัทธิพิเศษก่อน ผู้นั้นจะบอกแก่ผู้อื่น

ขณะนั้นเมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่พระเวฬุวัน เมืองราชคฤห์ พระอัสสชิซึ่งเป็นองค์หนึ่งในจำนวนปัญจวัคคีย์ได้เดินทางมาเพื่อเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าและกำลังบิณฑบาตอยู่ อุปติสสได้พบท่านเกิดความเลื่อมใสศรัทธา จึงติดตามไปเมื่อพระอัสสชิฉันอาหารเสร็จแล้ว จึงได้เข้าไปถามถึงข้อปฏิบัติ พระอัสสชิได้แสดงธรรมให้ฟังสั้น ๆ ว่า “สิ่งทั้งหลายย่อมเกิดจากเหตุ จะดับไปก็เพราะเหตุดับ”อุปติสสได้ฟังเกิดดวงตาเห็นธรรม คือเข้าใจแจ่มแจ้งสิ้นความสงสัยบรรลุโสดาบัน เมื่อทราบข่าวพระพุทธเจ้าประทับอยู่พระเวฬุวันจึงนำธรรมที่ตนได้ฟังไปเล่าถ่ายทอดให้โกลิตะผู้เป็นสหายฟัง โกลิตะเมื่อฟังแล้วก็ได้ดวงตาเห็นธรรมเช่นเดียวกัน จึงไปลาอาจารย์สัทธชัย พร้อมทั้งบริวารพากันไปเฝ้าพระพุทธเจ้า และได้ขอบวชเป็นพระสาวกพร้อมทั้งบริวาร พระพุทธเจ้าประทานบวชให้ทั้งหมด เมื่อบวชแล้ว พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาอบรม บริวารทั้งหมดได้สำเร็จจอร์หันต์ก่อน ส่วนอุปติสส ได้บำเพ็ญธรรมต่อมาอีก ๑๕ วันจึงได้สำเร็จจอร์หันต์พระสารีบุตรได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นผู้เลิศกว่าภิกษุอื่นในทางปัญญา เป็นผู้มีความดีเด่นด้านปัญญา เป็นอัครสาวกเบื้องขวาของพระพุทธเจ้าเป็นกำลังสำคัญในการประกาศพระศาสนาพระสารีบุตรนิพพานวันเพ็ญกลางเดือน ๑๒ นิพพานก่อนพระโมคคัลลานะ ๑๕ วัน และก่อนพระพุทธเจ้าประมาณ ๗ เดือน ก่อนนิพพานท่านได้เทศนาถ่อมเกล่าจิตใจของบิดามารดาของท่านให้กลับใจมานับถือพระพุทธศาสนาจนเป็นผลสำเร็จ

คุณธรรมที่เป็นแบบอย่าง

๑. เป็นผู้มีปัญญาเลิศ สามารถเข้าใจพระธรรมคำสอนของพรพุทธเจ้าได้อย่างลึกซึ้งและอธิบายให้คนอื่นฟังได้อย่างดีเยี่ยม แม้เรื่องยากเพียงไรก็ตาม ก็สามารถอธิบายให้เข้าใจได้ง่าย เมื่อมีพระสงฆ์สาวกจะทูลลาไปต่างเมือง พระพุทธเจ้ามักตรัสให้ไปลาและรับฟังโอวาทจากพระสารีบุตรด้วย

๒. เป็นผู้มีขันติเป็นเลิศ มีความสงบเสงี่ยมไม่คิดร้ายใคร ไม่โกรธหรือคิดตอบโต้ใคร ๆ เช่น ท่านถูกพราหมณ์คนหนึ่งซึ่งทราบว่า ท่านไม่โกรธและมีความอดทน ย่องไปทุบข้างหลังจนท่านเซไปข้างหน้า ท่านก็ไม่เหลียวมอง ทำให้พราหมณ์เกิดความสำนึกผิดและขอขมาท่าน

๓. เป็นผู้มี ความกตัญญูตเวทีเป็นเลิศ พระสารีบุตรเป็นผู้มีความกตัญญูตเวที ท่านนับถือพระอัสสชิเป็นพระอาจารย์องค์แรกของท่าน เมื่อรู้ว่าพระอัสสชิอยู่ในทิศใด เวลาจะนอนท่านจะหันศีรษะไปทางทิศนั้น นอกจากนี้ ท่านยังเป็นผู้ยอดกตัญญูรู้คุณแม่เพียงเพราะพราหมณ์แก่ชื่อว่าราธะซึ่งเคยดักข้าวใส่บาตรท่านทัพพี

ท่านก็จำได้และเมื่อราชพราหมณ์ประสงค์จะบวชแต่ไม่มีใครรับรองให้บวช

ท่านก็กราบทูลพระพุทธเจ้าขอรับหน้าที่บวชให้

๔. เป็นผู้มีไมตรีจิตต่อน้อมถ่อมตน พระสารีบุตร เป็นผู้มีไมตรีจิตต่อน้อมถ่อมตนมาก ถึงแม้จะได้รับการยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่ามีปัญญาเทียบเท่าพระองค์ ท่านก็ไม่เคยลืมตนท่านอ่อนโยนต่อทุกคน ด้วยคุณสมบัติดังกล่าวท่านจึงเป็นที่รักของเพื่อนพระสาวกด้วยกันเป็นอย่างมาก

องคุลิมาล

ท่านเกิดในวรรณะพราหมณ์ เมืองสาวัตถี บิดาชื่อนักควะ เป็นปุโรหิตของพระเจ้าปเสนทิโกศล มารดาชื่อนันทานี มีชื่อเดิมว่า อหิงสกะ มีความเป็นอยู่สุขสบาย เมื่อเจริญวัยได้ไปศึกษาศิลปวิทยาในสำนักของอาจารย์ทศปาโมกข์เมืองตักกสิลา ท่านตั้งใจศึกษาอย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันก็รับใช้อาจารย์และภรรยาด้วยความเคารพจึงทำให้ท่านเป็นที่โปรดปรานมาก จนศิษย์คนอื่น ๆ พากันอิจฉาริษยาและใส่ร้ายท่านต่าง ๆ นานา โดยที่สุดกล่าวหาว่าท่านเป็นชู้กับภรรยาของอาจารย์

ในที่สุดอาจารย์ก็หลงเชื่อจึงวางแผนฆ่าท่าน โดยบอกว่าศิษย์ที่ศึกษาจบศิลปวิทยานั้นต้องให้ครูทักขิณา (ของบูชาครู) แก่อาจารย์ กล่าวคือ นีวมือขวาของคน ๑,๐๐๐ นีวด้วยเชื่อว่าท่านจะต้องถูกฆ่าตายเสียก่อน อหิงสกะกุมารจึงออกกล่าวนีวมือคน และนำมาร้อยเป็นพวงมาลัยคล้องไหล่ เป็นเหตุให้ได้ชื่อว่า “องคุลิมาล” (ผู้มีนิ้วเป็นพวงมาลัย) ต่อมาความทราบถึงพระเจ้าปเสนทิโกศล พระองค์จึงรับสั่งให้จัดกำลังทหารออกตามล่าท่าน

วันหนึ่ง โจรงคูลิมานับนิ้วมือนิ้วขาอีกนิ้วเดียวก็จะครบ ๑,๐๐๐ นิ้ว ตั้งใจว่าเมื่อจบการศึกษาแล้วก็จกกลับไปเยี่ยมบิดามารดา จึงออกจากกลางป่ามายืนดักอยู่ที่ปากทางเข้าป่า ฝ่ายนางมันตานีซึ่งเป็นมารดาของท่านทราบวาทะของพระเจ้าปเสนทิโกศลกำลังมา จึงเดินมุ่งหน้าไปทางป่าที่โจรงคูลิมาลซ่อนอยู่ และวันนั้นพระพุทธเจ้าก็ได้ทรงตรวจดูอุปนิสัยของเวไนยสัตว์ ทรงเห็นอุปนิสัยของโจรงคูลิมาลจะสามารถบรรลุมรรคผลได้ จึงรีบเสด็จไปโปรดทันเวลาที่นางมันตานีมาถึง

เมื่อโจรงคูลิมาลเห็นพระพุทธเจ้าก็วิ่งไล่ตามพระพุทธเจ้าเพื่อประสงค์จะฆ่าและตัดเอานิ้วมือพระพุทธเจ้าทรงแสดงปาฏิหาริย์ให้โจรงคูลิมาลวิ่งตามไม่ทันจนรู้สึกเหนื่อยล้า แล้วหยุดยืนอยู่กับที่ร้องขึ้นว่า “หยุดก่อน สมณะ หยุดก่อน” พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่า “เราหยุดแล้ว แต่ท่านยังไม่หยุด” พอพระพุทธเจ้าอธิบายให้ทราบว่า เราหยุดฆ่าสัตว์แล้ว แต่ท่านยังไม่หยุด จึงพิจารณาตามและได้บรรลุโสดาปัตติผล ย่อมทิ้งดาบก็ลงกราบพระบาทและทูลขอบวช พระพุทธเจ้าทรงบวชให้ตามที่ทูลขอ ครั้นบวชแล้วเจริญวิปัสสนาจนได้บรรลุอรหัตผลในเวลาต่อมา

ภายหลังบรรลุอรหัตผลแล้ว ขณะเสวยวิมุตติสุขอยู่นั้นเกิดปิติโสมนัส ท่านได้แสดงความรู้สึกว่า “ผู้ใดประมาทมาก่อนแล้วเลิกประมาทเสียได้ภายหลัง ผู้นั้นย่อมเป็นเหมือนพระจันทร์ที่โผล่พ้นเมฆหมอก คือทำให้โลกนี้ให้สว่างไสวได้”

ต่อมาท่านออกบิณฑบาต แต่กลับถูกขว้างปาด้วยก้อนดินและท่อนไม้จนบาตรแตก ตัวท่านก็บาดเจ็บ จึงจำต้องกลับมาเฝ้าพระพุทธเจ้าที่วัดเชตวัน พระพุทธเจ้าทรงสอนท่านให้อดทน และทรงสอนว่าท่านกำลังได้รับผลกรรมที่ทำไว้ ท่านจึงแผ่เมตตาจิตไปในสรรพสัตว์ ท่านได้รับสรรเสริญว่าเป็นพระเถระประเภท

“ต้นคดปลายตรง” คือ เบื้องต้นประมาทพลาดพลั้ง แต่ต่อมากลับเนื่องกลับตัวเป็นพระสาวกที่ดี เป็นตัวอย่างของอนุชนรุ่นหลังเป็นอย่างดี

คุณธรรมที่ควรถือเป็นแบบอย่าง

๑.เป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียร พระองคูลิมาลตอนเป็นอหิงสกะกุมาร ได้เข้ารับการศึกษเล่าเรียนจากอาจารย์ทิศาปาโมกข์ ท่านมีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ตลอดถึงคอยรับใช้ใกล้ชิดอาจารย์และภรรยา จนเป็นที่รักและโปรดปรานของอาจารย์

๒. เป็นผู้ไม่ประมาท หลังจากทีพระองคูลิมาลได้เข้าเฝ้าและฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าแล้ว ท่านกลับได้สติ จึงทูลขอบวชซึ่งพระพุทธเจ้าก็ทรงอนุญาตบวชให้ นับว่าท่านเป็นคนประเภทต้นคดปลายตรงสมควรยึดถือเป็นเยี่ยงอย่าง

๓. เป็นผู้มีความอดทน หลังจากท่านบวชแล้ว ประชาชนมักหวาดกลัวท่าน บางครั้งถึงกับถูกเขาขว้างด้วยก้อนหิน ได้รับทุกขเวทนาอย่างแสนสาหัส แต่ท่านก็มีความอดทน บำเพ็ญสมณธรรมและได้บรรลุอรหัตต์ในที่สุด

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

ประวัติและผลงาน พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) เดิมชื่อ ปั่น นามสกุล เสน่ห์เจริญ เกิดเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๔๕๔ ตรงกับวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๖ ปีกุน ที่ตำบลคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง เป็นบุตรของ นายวัน นางคล้าย เสน่ห์เจริญ มีพี่ชาย ๑ คน พี่สาว ๒ คน และน้องสาว ๑ คน

วัยเด็ก เริ่มเข้าเรียนที่โรงเรียนประจำอำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง จากนั้นย้ายไปศึกษาต่อที่โรงเรียนประจำจังหวัดพัทลุง จนจบชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในสมัยนั้น แล้วไม่ได้ศึกษาต่อเพราะมีอุปสรรคทางบ้าน บิดาป่วย ต้องลาออกเพื่อช่วยเหลือครอบครัว

วัยหนุ่ม ติดตามพระภิกษุผู้เป็นลุงไปประเทศมาเลเซีย แล้วกลับมาทำงานเหมืองแร่และสวนยางที่จังหวัดภูเก็ต พออายุได้ ๑๘ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดอุปนนทาราม ตำบลเขานิเวศน์ จังหวัดระนอง ได้เป็นครูใหญ่ในโรงเรียนประชาบาล ได้รับเงินเดือนๆ ละ ๒๕ บาท และได้เรียนนักธรรม จนสอบได้นักธรรมตรี

ได้ที่ ๑ ของมณฑลภูเก็ต อายุ ๒๐ ปี ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ที่วัดนางลาด ตำบลเขาเจ็ยก อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง โดยมี พระครูจรรยาภรณ์ เป็นพระอุปัชฌาย์

เมื่ออุปสมบทแล้ว ท่านได้ร่วมธุดงค์เผยแผ่พระพุทธศาสนา และได้ไปจำพรรษาที่สวนโมกขพลาราม ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมกับท่านพุทธทาส ต่อจากนั้น ท่านได้เข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรีที่วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร จนสอบได้เปรียญธรรม ๔ ประโยค

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ท่านปัญญาวัณทิกขุ ได้ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการปาฐกถาธรรม และได้ออกเทศน์ตามหมู่บ้านโดยรถยนต์ติดเครื่องขยายเสียงและเขียนบทความต่าง ๆ ลงหนังสือพิมพ์ชาวเหนือ ท่านได้อยู่จำพรรษาที่วัดอุโมงค์ จังหวัดเชียงใหม่ นานถึง ๑๑ พรรษา (พ.ศ. ๒๔๙๒ - ๒๕๐๒)

นอกจากนั้น ท่านยังได้เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังทวีปยุโรป และร่วมประชุมกับขบวนการศีลธรรมโลก (M.R.A) ที่เมืองโคช ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ท่านปัญญาวัณทิกขุ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น พระปัญญาวัณทิกขุ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๙ และท่านได้รับอาราธนาจากกรมชลประทานให้มาเป็นเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ที่อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นที่ “พระราชนันทิกขุ”

ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้รับรางวัล “สังฆเงิน” เป็นเกียรติในฐานะพระภิกษุผู้เผยแผ่ธรรมะยอดเยี่ยมประจำปี ๒๕๒๐ จากสมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย

ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ได้รับปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาศาสนศาสตร์)

จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้รับถวายปริญญาสังคมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาศาสนศาสตร์) จาก

มหาวิทยาลัยรามคำแหง และได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็น “พระเทพวิสุทธิเมธี”

ปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้รับปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาศาสนศาสตร์) จาก

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นต้น

ปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นที่ “พระธรรมโกศาจารย์”

ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะภาค ๑๘ และเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ท่านได้ลาออกจากตำแหน่ง

คุณธรรมที่เป็นแบบอย่าง

ท่านปัญญาวัณทิกขุเป็นพระญาติธรรมกับท่านพุทธทาสภิกขุ จึงมีบุคลิกลักษณะเช่นเดียวกับท่าน

พุทธทาสภิกขุ ท่านจึงมีคุณธรรมที่เป็นแบบอย่างเหมือนกันกับท่านพุทธทาสภิกขุ ดังนี้

๑. ท่านทรงเป็นแบบอย่างของพระภิกษุและชาวพุทธทุกคนในการศึกษาค้นคว้าหลักธรรมให้เข้าใจอย่างแท้จริง โดยเหตุผลเช่นเดียวกับท่านพุทธทาสภิกขุ

๒.ท่านทรงแต่งตำราทางพระพุทธศาสนาไว้มากมายก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่านที่สามารถนำหลักธรรมของพระพุทธเจ้าที่ท่านเขียนไว้ไปประพฤติปฏิบัติได้

๓. ท่านเป็นแบบอย่างของชาวพุทธในการเผยแพร่ธรรมะที่ถูกต้องให้แก่ชาวโลก โดยท่านได้เดินทางไปเผยแพร่ธรรมะในประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ

บันทึกผลการจัดการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ที่ ๕

ด้านความรู้

เลขที่	ชื่อ-สกุล	ใบงานที่ ๐๑	ร้อยละ	สรุปผล การประเมิน
		๑๒ คะแนน		

เกณฑ์การประเมิน ใบงานที่ ๑

ระดับ คะแนน	รายการประเมิน			
	เนื้อหา	การใช้ภาษา	เวลา	ความสะอาด และความสวยงาม
๓	เนื้อหาถูกต้อง ตรงตามเรื่องที่อ่าน มีรายละเอียด ครอบคลุม มีลำดับ ความคิดดี ชัดเจน	มีการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง สะกดคำถูกต้อง มีการเว้น วรรคโดยไม่ฉีกคำและมีการใช้ ภาษา อย่างสร้างสรรค์	ส่งชิ้นงาน ภายในเวลาที่ กำหนด	- ผลงานการเขียน สะอาด อ่านง่าย ตัวอักษรชัดเจน - มีการใช้สีที่สวยงาม และสร้างสรรค์มาก

๒	เนื้อหาถูกต้องตรงตามเรื่องทีอ่านแต่รายละเอียดไม่ครอบคลุม มีลำดับความคิดไม่ชัดเจน	มีการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง สะกดคำถูกต้อง ไม่มีการเว้นวรรคโดยไม่ฉีกคำ และไม่มี ความบกพร่องในการใช้ภาษา บ้าง	ส่งชิ้นงานช้ากว่ากำหนดเล็กน้อย	ผลงานการเขียนไม่สะอาด แต่อ่านง่าย และมีตัวอักษรที่ชัดเจน - มีการใช้สีที่สวยงาม และสร้างสรรค์บ้าง
๑	เนื้อหาไม่ถูกต้องหรือไม่ตรงตามเรื่องทีอ่านและมีรายละเอียดไม่ครอบคลุม มีลำดับความคิดไม่ชัดเจน	มีการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง สะกดคำไม่ถูกต้อง ไม่มีการเว้นวรรคโดยไม่ฉีกคำและมี ความบกพร่องในการใช้ภาษาเล็กน้อยมาก	ส่งชิ้นงานช้ากว่ากำหนดมากและต้องทวงถาม	ผลงานการเขียน ไม่สะอาด อ่านค่อนข้างยากและมีตัวอักษรไม่ชัดเจน - มีการใช้สีที่ไม่สวยงามและไม่สร้างสรรค์มาก

ด้านทักษะกระบวนการและด้านคุณลักษณะ

เลขที่	ชื่อ-สกุล	ด้านกระบวนการ	ด้านคุณลักษณะ	รวม	ร้อยละ	สรุปผลการประเมิน
		๓ คะแนน	๓ คะแนน	๖ คะแนน		

เกณฑ์การให้คะแนนด้านทักษะกระบวนการ

ระดับคะแนน	การทำงานกลุ่ม
๓	แสดงพฤติกรรมการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม แสดงความคิดเห็น ยอมรับ ความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม และร่วมกิจกรรมกลุ่มทุกขั้นตอน
๒	แสดงพฤติกรรมการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม แต่ขาดการแสดงความคิดเห็น ในการทำงาน
๑	แสดงพฤติกรรมการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มบ้าง

เกณฑ์การให้คะแนนด้านคุณลักษณะ

ระดับคะแนน	ความใฝ่เรียนรู้
๓	แสดงพฤติกรรมได้ครบถ้วนในด้าน การตั้งใจเรียน เอาใจใส่ในการเรียน เข้าร่วมกิจกรรมในการเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น
๒	แสดงพฤติกรรมบกพร่อง ๑ รายการ ในด้านการตั้งใจเรียน เอาใจใส่ในการเรียน เข้าร่วมกิจกรรมในการเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น
๑	แสดงพฤติกรรมบกพร่องมากกว่า ๑ รายการ ในด้านการตั้งใจเรียน เอาใจใส่ในการเรียน เข้าร่วมกิจกรรมในการเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น

แบบทดสอบหลังเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เด็กไทยใฝ่ดี หน่วยย่อยที่ ๑ มุ่งมั่นและศรัทธา
 ประถมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๑๐ ข้อ

.....
คำชี้แจง นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด เพียงคำตอบเดียว

1. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง

- ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
- สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นพระมารดาผู้อภิบาล 2 กษัตริย์ไทย
- ผู้ดี คือ ผู้ประพฤติชอบทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน และระดับชุมชน
- สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงเป็นสมเด็จย่าของแผ่นดิน

2. ข้อใดกล่าวถึงพระพุทธศาสนาได้ถูกต้องที่สุด

- ก. พระพุทธศาสนาถือกำเนิดในประเทศเนปาล
- ข. พระพุทธศาสนากำเนิดมาแล้วประมาณ 3,500 ปี
- ค. พระพุทธเจ้าเป็นศาสดาของพระพุทธศาสนา
- ง. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ วันคริสต์มาสและวันอาสาฬหบูชา

3. ข้อใดกล่าวถึง “ปัญญาวัคคีย์” ไม่ถูกต้อง

- ก. ทำให้เกิดวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ วันวิสาขบูชา
- ข. เคยปรณินิบัติรับใช้พระพุทธเจ้า
- ค. มีพระสงฆ์องค์แรกเกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา
- ง. มีพระรัตนตรัยครบสามประการ

4. ข้อใดเกี่ยวข้องกับพระเจ้าพิมพิสารตามประวัติพระพุทธศาสนาที่ถูกต้องที่สุด

- ก. เคยปรณินิบัติรับใช้พระพุทธเจ้า
- ข. ทำให้เกิดวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ วันอาสาฬหบูชา
- ค. มีพระรัตนตรัยครบสามประการ
- ง. ทรงถวายวัดเวฬุวัน (สวนไผ่) ซึ่งเป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา

5. วันใด เป็นวันสำคัญของศาสนาคริสต์

- ก. วันที่ 1 มกราคม ของทุกๆ ปี
- ข. วันที่ 25 มกราคม ของทุกๆ ปี
- ค. วันที่ 25 ธันวาคม ของทุกๆ ปี
- ง. วันที่ 10 ธันวาคม ของทุกๆ ปี

6. ข้อใดกล่าวถึงศาสนาอิสลามไม่ถูกต้อง

- ก. ชาวไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือนับถือศาสนาอิสลามมากกว่าพระพุทธศาสนา
- ข. ศาสนาอิสลามกำเนิดขึ้นที่ประเทศซาอุดีอาระเบีย
- ค. ผู้นับถือศาสนาอิสลาม เรียกว่า มุสลิม
- ง. นบีมุฮัมมัด เป็นศาสดาของศาสนาอิสลาม

7. ข้อใดกล่าวถูกต้องที่สุด

- ก. การละหมาด การถือศีลอด เป็นการปฏิบัติตนของศาสนาคริสต์
- ข. ศาสนาคริสต์มีหลักธรรมสำคัญ ได้แก่ บัญญัติ 3 ประการ หลักความรักในพระเจ้า
- ค. พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมที่ละเว้นจากความชั่ว
- ง. โอวาทปาฏิโมกข์หรือโอวาท 3 เป็นหลักธรรมที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา

8. บุคคลใดแสดงออกทางวาจาได้เหมาะสมที่สุด

- ก. สมศรีพูดกับคุณครูว่า “คุณครูไปเที่ยวด้วยหนูไหม”

- ข. สมคิดพูดกับสมชายว่า “เราคงจะไปเที่ยวกับเธอไม่ได้นะ”
 - ค. ธนูบอกคุณพ่อว่า “วันนี้เราไม่ไปโรงเรียนนะ”
 - ง. พิชัยพูดกับพระที่เดินผ่านว่า “ไปไหนครับ”
9. ข้อใดไม่ใช่ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทย
- ก. เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ
 - ข. เป็นแหล่งจัดงานรื่นเริง
 - ค. เป็นศูนย์รวมการทำความดี
 - ง. เป็นที่ประกอบศาสนพิธีและเป็นแหล่งทำกิจกรรมทางสังคม
10. หลักคำสอนใดที่ทุกๆ ศาสนามีเหมือนกัน
- ก. สอนให้ทุกคนละหมาดวันละ 5 เวลา
 - ข. สอนให้ทุกคนบริจาคทาน
 - ค. สอนให้ทุกคนนับถือพระเจ้าองค์เดียว
 - ง. สอนให้ทุกคนทำความดี

เฉลย แบบทดสอบหลังเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เด็กไทยใฝ่ดี ประถมศึกษาปีที่ ๔

๑. ก	๖. ก
๒. ค	๗. ง
๓. ก	๘. ข
๔. ง	๙. ข
๕. ค	๑๐. ง

